

Pasakos į ausį

Savaitgalį Ciuriche ir Ženevoje (tai didesnių gastrolių po Europos šalių lietuvių bendruomenės dalis) Vilniaus teatras „**Teatriukas**“ rodė spektaklį visai šeimai „**Pasakos telefonu**“. Ženevoje jis vyko puikioje miesto centre esančio Grütli menų centro kino salytėje. Lituaništinį darželį lankantiems **RATO** vaikams tai buvo septintoji šio sezono pamokėlė, o kitiems vaikams – tiesiog lietuviškas spektaklis.

Esame nuoširdžiai dėkingi **Jolantai Lyapchuk** ir jos šeimai. Be dosnaus jų finansinio įnašo į šį renginį, vargu ar jis būtų įvykęs.

Knietį pasvarstyti apie profesionalaus lietuviško spektaklio Ženevoje, Ciuriche, ar bet kuriame kitame Vakarų Europos mieste, reikšmę. Pirma, tai liudija, kad Europoje yra nemažai lietuvių, kurių daugiausia jau užsienyje gimę vaikai lietuvių kalbą moka tiek, kad su malonumu stebėtų spektaklį lietuvių kalba ir jame dalyvautų (nors galima kalbėti apie sąlyginį supratimo ir ypač dalyvavimo ribotumą). Antra, tai demonstruoja pakankamai aukštą kultūrinį tų Europos miestų ir jų apylinkių lietuvių bendruomenių gyvybingumą, nes spektaklis ne tik profesionalus, bet ir itin aukštos meninės kokybės. Trečia, tai byloja apie minėtų bendruomenių narių troškimą išlaikyti ryšį su šiuolaikiniu Lietuvos meniniu vyksmu ir jį perduoti savo vaikams. Tai yra puikios žinios nerimaujantiems dėl Lietuvos emigracinio nukraujavimo. Šveicarijos bendruomenės atveju lietuvišką spektaklį iniciavo ir surengė pati bendruomenė, tiksliau Lituaništinis darželis „Ratas“ Ženevoje, prie kurio tuojau pat ir besąlygiškai prisijungė ir Lituaništinis darželis „Pagrandukas“ Ciuriche. Tikėkime, kad nors kelių kitų bendruomenių atveju buvo taip pat. Tai reiškia, kad kažkokia išvažiavėlių dalis (pripažinkime, Šveicarijoje, todėl spėju, kad ir kitose bendruomenėse, ji mažytė) deda pastangas (kai kuriais atvejais ir labai dideles), kad išlaikytų ne tik būtinių, emocinių, kraujo ar simbolinių, bet **gyvą, gilų, dinamišką ir reikšminį ryšį su Lietuva**.

Tokią gal ir neproporcingai ilgą įžangą apie kultūrinį-lituaništinį susipratimą emigracijoje parašyti paskatino pats **spektaklis „Pasakos telefonu“**, jo stilistika ir generuojamos prasmės. Jis man pasirodė „**vakarietiškas**“, sakyčiau Europinės kultūros dalis ir ne vien todėl, kad sukurtas Lietuvoje jau seniai labai populiaraus italų rašytojo Džanio Rodario pasakų motyvais ir todėl, kad pagrindiniai herojai neva tai kalba itališkai (iš tiesų tai tokia „italo-lituanų“ tarmė, o tam, kad ji turėtų siekiamo komiško efekto reikia gero ne tik lietuvių kalbos, bet ir kultūriškai šviežio jos slengo išmanymo). Spektaklį žiūrint trikalbėje, ar net keturkalbėje aplinkoje ir kaip **lituanistinio ugdymo pamokėlę**, itin reikšmingi pasirodė vertimo bei žaidimo kultūriniais

stereotipais elementai. Vieno pagrindinių veikėjų, italo Papa (Arturas Varnas) žodžius žiūrovams lietuviškai persakantis pasakotojas (Žilvinas Ramanauskas) juos vertė labai aptakiai, žinodamas, kad dauguma žiūrovų suprato, ką sako pirmasis, tokiu būdu dar labiau pabrėždamas kiekvienos kalbos unikalumą, „neišverčiamumą“ ir kartu teigdamas neabejotiną spektaklio lietuviškumą, ne tik kalbine, bet ir simboline prasme. Spektaklyje gausūs italų kultūros stereotipai, žinoma, universalūs, pavyzdžiui, spagečiai, batai, tačiau kai kurie, tikriausiai, labiau atspindi italų kultūros stereotipus lietuvių sąmonėje, o ir tie „Rajūnų dainoje“ suplakami su lietuviškais kulinariniais stereotipais: „makaronai, vynas, blynai ... lašinukai“. Spektaklio metu žiūrovai patys kviečiami prisiminti panašius stereotipus, tokiu būdu kuriant visiems pažįstamą šalį „à la Italia“, kurioje toliau vystosi spektaklio veiksmas. Buvo įdomu iš aktorių išgirsti, kad Šveicarijos lietuviukų publika pasiūlė jiems netikėtų dalykų.

Spektaklis „Pasakos telefonu“ nepaprastai pagavus ir linksmas. Smagios jau pačios **dekoracijos**: scenos centre kabanti sodrių, šiltų spalvų Mariaus Jonučio sukurta vėliava, taip pat du milžiniški, hiperbolizuoti telefono rageliai ir nepaprastai išradingi aktorių kostiumai. Linksmybei tinkamas ir greitas spektaklio tempas. Telefonu, tai yra „į ausį“ sekamos pasakos, kurių pavadinimai nusako vis kitokį pasakos kodą (išvirkščia, baisi, alkana), kuriuo remdamiesi vaikai kviečiami dalyvauti jos interpretacijoje. Tokiu būdu žiūrovai į spektaklio vyksmą įtraukiami ne vien tik emociškai, vizualiai, asociatyviai, muzikaliai, bet ir intelektualiai bei kūrybiškai. Tai laikau itin svarbiu vaikų teatro bruožu, kuris spektaklyje „Pasakos telefonu“ išskirtinai pasisekė.

„Pasakose telefonu“ daug juokaujama ir, svarbiausia, kviečiama bei savotiškai mokoma juokauti. Tai vienas žaviausių šio spektaklio aspektų. **Išvirkšti klausimai** – nuostabus pedagoginis kalbinio ir loginio ugdymo išradimas – keliakalbei ir jaunai Ženevos publikai pasirodė sudėtingi, tačiau viena mergaitė domėjosi „kam plėmams žirafa“. **Stebuklingi akiniai** – dar vienas humoro išbandymas, tačiau jis jau turi ir kitą, stebuklo aspektą. Viena pagrindinių spektaklio veikėjų mergaitė Bimba (Dalia Mikoliūnaitė) matuojasi

stebuklingus akinius ir atranda, kad juos užsidėjusi – nieko nemato. Šiam žaidimui ji kviečia ir žiūrovus, pradžioj patikimesnius – tėvelius, o po to ir vaikus. Kai kuriems taip ir nepasisekė pasinerti į žaidimo stebuklą, o kai kurie buvo visai tikri pro akinius nieko nematą. Šią sceną sekęs labai gražus kulminacinis krentančių žvaigždžių, kurias išmoningai ir įtikinamai simbolizavo įvairiausių formų ir dydžių muilo burbulai, epizodas – įstabiausias šio spektaklio stebuklas, užbūręs, ko gero, kiekvieną žiūrovą.

Visą spektaklį lydėjo charakteringa, minimalistinė ir vėlgi, linksma gyva **muzika**: visų trijų aktorių dainos ir stebuklinga, iškalbinga, nepastebima, tačiau visur esanti Žilvino Ramanausko gitara visas pasakas atvedusi kiekvienam žiūrovui tiesiai į ausį.

„Teatriuko“ gastrolių po Europos lietuvių bendruomenės pradžia Šveicarijoje lydėjo sėkmė, susižavėjimas jų kuriamo teatro išmoningumu ir gyvybingumu bei nuoširdus dėkingumas už tai, kad teko jį išvysti bei parodyti savo vaikams. Labai norėčiau tikėti, kad šios gastrolės Europoje ne tik bus nepaskutinės „Teatriukui“, bet taps **vaisingo bendradarbiavimo tarp lietuvių bendruomenių užsienyje ir Lietuvos meno kūrėjų pavyzdžiu.**